

Denne smukt udstyrede og tilrettelagte publikation er en selvstændig udgivelse af en tidligere publiceret artikel i tidskriftet »Folk og Kultur«. Den selvstændige udgivelse forekommer velmotiveret, idet denne både letlæste og velfunderede fremstilling af hedebefolkningens nu svundne kulturform fortjener et bredt publikum.

Med udgangspunkt i en dagbog eller snarere en arbejdsjournal ført af hedebonden Peder Knudsen i Haderup sogn, Ringkøbing amt, igennem årene 1829 til 1857 føres læseren ind i livsvilkårene for en hedebonde i årene forud for hedeopdyrkningens begyndelse.

Ud fra en sociologisk strukturmodel, der vel først og fremmest er inspireret af Eric Wolf, bliver produktionsvilkårene omkring den særlige driftsform på hederne gennemgået, ligesom Peder Knudsens økonomiske og sociale kontakter i perioden fra 1829 til 1857 klarlægges. Når det lykkes forfatteren at trække så mange og væsentlige forhold frem i lyset, skyldes det også, at hun med udgangspunkt i dagbogens angivelser formår at sætte disse oplysninger ind i en generel sammenhæng ud fra inddragelse af andet lokalhistorisk kildemateriale og senere indsamlede kulturskildringer af hedens folk.

Som historiker kan man måske tillade sig at beklage, at den statiske sociologiske strukturmodel har fået forfatteren til at analysere hovedparten af dagbogens oplysninger uden at tage hensyn til disses placering over tid i den behandlede periode. Dette gælder således de skematiske oversigter over Peder Knudsens indtægter og udgifter af gården. Særligt da det anføres, at der i adskillige år var underskud i det samlede resultat. Spørgsmål vedrørende en udvikling over tid i driftsformer og levevilkår får man således ikke besvaret. Dette sidste hjertesuk skal dog ikke skjule fremstillingens allerede nævnte

fortjenester, og den være hermed anbefalet på det varmeste.

Finn Stendal Pedersen

Nørresundby Historie 1850-1970. (Nørresundby byhistoriske Samling 1983), 441 s. kr.

Nørresundby har altid følt sig sat i skyggen af storebroderen syd for Limfjorden, Ålborg. Det er måske netop et udslag heraf, der har fået Nørresundby byhistoriske Samling og den lokale bank til at tage initiativ til nærværende udgivelse.

Værket begynder, hvor Chr. Petresch-Christensens fremstilling af byens historie fra 1921-24 hørte op. 441 sider er der afsat til byens nyere historie gennem 120 år frem til *indlemmelsen* i Ålborg Kommune i 1970. Det giver næsten 4 tryksider til hvert år, og en så omfattende byhistorisk fremstilling kan Ålborg ikke opvise.

Bogen består af 36 kapitler, forfattet af 27 forskellige, almindeligvis fremtrædende lokale borgere, hvoraf hovedparten har eller har haft tilknytning til det offentlige arbejdsmarked.

Bogen er tematisk opbygget, og emnerne er mange: bystyre, retsvæsen, erhvervsliv, skolevæsen, forlystelser, foreningsliv, byudvikling, krigen 1864 og besættelsen, for blot at pege på nogle af de 36 kapitler og dermed emner. Med et så stort og sammensat forfatterpanel er det uundgåeligt, at bogen vil blive af en noget ujævn karakter. Den kan kun blive tematisk, og så kan helhedsbilledet let forsvinde. Det er desværre også sket her, og det må derfor nok konstateres, at bogen netop er skrevet af, om og for beboerne i Nørresundby.

Der kunne have været rådet bod herpå, hvis bogen havde været indledt med et oversigtskapitel, der forsøgte »at

binde det hele sammen« og perspektivere fremstillingen.

Nu der det hele desværre blevet for lokalt, forholdene til Ålborg før og nu analyseres ikke, kirken og det religiøse liv sættes ikke ind i en sammenhæng, men bygninger og trossamfund beskrives hver for sig, et efter et og bygning for bygning. Der er således masser af kendsgerning og realoplysninger at hente i bogen, men desværre uden analyse af linier.

Som bogen foreligger, er den dog et stykke interessant lokalhistorie med gode og velvalgte illustrationer for beboerne i Nørresundby, men den mangler desværre det perspektiv og udblik, der skal gøre den interessant syd for Limfjorden.

Henrik Fode

I anledning af anmeldelsen i HISTORIE, XV, 4, 713 er modtaget:

Det er gerne med en vis forventning og spænding, man ser frem til fagfællers anmeldelser af ens bøger. Henrik Fodes og Ib Gejls anmeldelse af vores bog Århus bys historie i Historie XV, 4 kendte vi dog på forhånd. Anmeldelsen er nemlig i tone og holdning meget lig den afvisning af bogen, som kom fra det kommunale Byhistorisk Udvalg i Århus.

Det havde vel været rimeligt, om Byhistorisk Udvalg havde overladt anmeldelsen af vores bog til andre, som ikke på forhånd havde givet deres mening til kende, og hvis prestige ikke krævede, at bogen blev negativt omtalt i Historie. Det kunne måske oven i købet have interesseret Udvalget at se, hvordan bogen ville blive bedømt, og var den så dårlig, som Udvalget har ment, ville det jo nok også komme frem i en anmeldelse fra en udenforstående. En anmeldelse fra anden side ville antagelig også have været af interesse for tids-

skriftets læsere. Men nej, her skulle ikke løbes nogen risiko, tidsskriftets redaktion overdrog bogen til Henrik Fode og Ib Gejl, medlemmer af Byhistorisk Udvalg, dets redaktionsudvalg og blandt Udvalgets flittigst benyttede forfattere.

Byhistorisk Udvalg i Århus, der ledes fra Erhvervsarkivet, er et af landets største historiske forlag med en monopolagtig stilling på markedet for århusiansk lokalhistorie. Takket være et dygtigt opbygget salgsapparat, lave administrationsomkostninger, velskrevne bøger om sikre populære emner og en stor lokalhistorisk interesse i Århus når Udvalgets publikationer særdeles store oplagstal. Byhistorisk Udvalg udbetaler usædvanlig store honorarer til redaktører og forfattere, det har betydelig indflydelse i Århus, og for os var mødet med det som at løbe mod en mur.

Man kan undre sig over, skriver Henrik Fode og Ib Gejl i fællesdelen af deres anmeldelse, at »forfatterne har afslået at deltage i et mindre, gensidigt orienterende møde med Udvalget og i stedet har foretrukket at spille hornmusik, trompetskrald og reklametromme«. Men sagen forholder sig anderledes.

Da det var 80 år siden, der sidst var udkommet en kortere fremstilling af Århus bys historie, syntes vi, det kunne have interesse for Byhistorisk Udvalg at udgive vores bog. Vi henvendte os derfor til Udvalget og bad om råd med henblik på fremstilling og procedure omkring udgivelsen. Vi fik det råd, at proceduren var den, at man indleverede sit manuskript til Udvalgets bedømmelse. Det gjorde vi så. Da Byhistorisk Udvalg (og dermed de to anmeldere) efter et halvt års betænkningstid skriftligt meddelte os, at det ikke ville udgive vores bog, skete det i kortfattede og bryske vendinger. Vi fik en tydelig fornemmelse af, at lokalhistorie ikke var